

Voice-over worden?

Wil je voice-over worden? Ik heb de nodige ervaring en kan je een aantal tips geven. Die zullen schier willekeurig en onvoorspelbaar op deze site verschijnen, maar dat mag de pret niet drukken en doe er je voordeel mee.

-Zoek het niet teveel in apparatuur. Je performance in combinatie met je fysieke geluid bepaalt eigenlijk alles. Je spullen (zeker als die niet het goedkoopste van het goedkoopste zijn) maken daarbij zeker niet het grote verschil.

-Dan toch een microfoontip: als je een microfoon gaat kopen, test er dan een paar uit. Je kunt erover lezen tot je een ons weegt, maar je weet pas echt hoe jouw stem door een bepaalde microfoon klinkt tot je het hoort. En dan moet je niet raar staan te kijken als je uiteindelijke keuze een andere is dan je van tevoren had gedacht.

-En nog een microfoontip: bedenk goed waarvoor je je microfoon gaat gebruiken en of hij dan de aanschafprijs waard is. Als je er alleen demo's mee gaat opnemen, en misschien een enkel spotje voor de lokale radio of eens een bedrijfsfilmje, dan heb je daar prima microfoons voor onder de 300 euro voor. Daar meer voor uitgeven is echt niet nodig. In die prijsklasse heb je het onvermijdelijk onder meer over de microfoons van Røde. Ik ben zelf van de meeste niet zo'n fan, want ik vind ze vaak teveel hoog hebben, maar vele voice-overs denken daar heel anders over en ze zijn vrij goedkoop. Zeker mannen kunnen zichzelf een lol doen door de Studio Projects C1 uit te proberen, maar het best bewaarde 'geheim' op betaalbaar microfoongebied is waarschijnlijk het Japanse merk Audio-Technica. Geen 'sexy' merk en je leest er niet veel over, maar echt erg goed en zeker voor wat ze kosten. Wil je voor 100 euro klaar zijn, zou ik beslist de AT2020 uitproberen. En nee, ik krijg geen bedragje over gemaakt om dat te zeggen! Overigens hebben we het dan over grootmembraam condensatormicrofoons. Dat zijn standaard de microfoons voor vrijwel alle voiceover toepassingen. Maar als je niet inspreekt voor uitzendingen op landelijk niveau, maar bijvoorbeeld alleen voor lokale en regionale zenders en bedrijfsfilms, EN je hebt geen spreekcel (door voice-overs doorgaans "inspreekhok" genoemd), dan kun je ook heel goed uit de voeten (misschien zelfs beter) met een dynamische microfoon, zoals in veel radiostudio's wordt gebruikt. Die pikken namelijk veel minder omgevingsgeluid op. De bekendste dynamische microfoon is de Shure SM7b (o.a. Radio 2, 3FM en Q-Music). De andere veel voorkomende radiomicrofoon is de Røde Broadcaster (o.a. Radio 538 en Radio Veronica), maar dat is 'gewoon' een condensator microfoon en heeft mede daardoor meer hoog en klinkt dus 'frisser'. De Shure klinkt 'vetter' en wat donkerder, en heeft een erg zwak signaal, dat met zo'n 50dB moet worden versterkt. Het is overigens niemand minder dan Jeroen van Inkel die de Shure naar Nederland heeft gehaald, omdat hij zag dat Amerikaanse radiostations ze gebruikten en die klonken aanmerkelijk stoerder dan Nederlandse zenders. (Zo heeft Van Inkel ook de

Orban Optimod radio-eindprocessor naar ons land gehaald.) In Amerika wordt nog een tweede dynamische microfoon bij veel radiozenders gebruikt en dat is de Electrovoice RE-20, die minder proximity-effect heeft dan de Shure. In Nederland zie je die niet veel, hoewel ik er eens één bij 3FM heb gezien.

-En waneer hoor je nou welke microfoon? De promo's van de publieke omroep worden ingesproken met een Neumann TLM 170. Die van RTL met een Brauner Valvet, en in de jaren '90, toen ik de promoteksten van RTL4 schreef, met de Neumann KM 184, dus geen grootmembraan. De voice-overs van SBS6, NET5, Veronica, SBS9, Film1 en Ziggo Sport zitten achter een Neumann TLM 103 (een nogal nasale microfoon). De filmcommercials van de grote studio's Warner Bros, Universal Pictures, 20th Century Fox, Sony, Paramount en Disney worden bij John Bake Sound ingesproken met een Neumann TLM 170, en de commercials voor eOne Entertainment worden elders van voiceovers voorzien. Dit alles zegt natuurlijk helemaal niets over hoe ze uiteindelijk op zender klinken, want dat hangt bijna helemaal af van de processing die later plaatsvindt. En dat kunnen ze bij John Bake beter dan wie ook.

-Over microfoons gesproken: die moeten natuurlijk ook ergens in. Omdat het elektrische signaal van een microfoon te zacht is, wordt het versterkt met een voorversterker. Ik heb de Focusrite ISA One, die een vrij neutraal geluid geeft met net een beetje warmte, door de transformator die er in zit. De Focusrite ISA's zie je in veel professionele geluidsstudio's. Vaak is dat dan de ISA 430, waarmee je het geluid ook kunt bewerken, maar dat gebeurt meestal later, met plugins. Een andere goede, neutrale voorversterker, die niet gillend duur is, schijnt de Audient Mico te zijn, maar daar heb ik geen ervaring mee. Ook niet met de goedkope Studio Projects VTB1, die voor de prijs van zo'n 200 euro onverslaanbaar schijnt te zijn. Maar in veel mengpanelen zitten ook microfoon-voorversterkers, hoewel je er dan wel op moet letten dat ze fantoomvoeding hebben voor de microfoon. Die heeft de Shure SM7B niet nodig, maar dat signaal moet je zo'n 45-50 dB opkrikken (afhankelijk van hoe luid je praat), en dan heb je een voorversterker met weinig ruis nodig. Heb je geld over, dan kun je eens kijken naar de Rupert Neve Portico serie, of de Amerikaanse voice-over standaard, de Avalon VT-737SP. Dat is een buizenvoorversterker, maar klinkt heel clean. Je kunt natuurlijk wel altijd de (Sovtek)buizen vervangen door 'warmere' exemplaren. Maar het allerbelangrijkste is dat je je oren gebruikt. Hoe klinkt jouw stem op jouw microfoon/voorversterker combinatie? Daar gaat het om. Overigens zou ik voor thuis niet snel kiezen voor iets met buizen erin. Die lampen slijten namelijk en op een gegeven moment begint de geluidskwaliteit terug te lopen. Dat sluipt er in, dus het kan even duren voor je het in de gaten hebt. Dan moet je nieuwe bestellen en die kunnen dan weer net anders klinken dan wat je gewend was. Daarbij garanderen buizen niet een warm geluid. Vaak geven ze dat, maar niet altijd. Wil je een tikje warmte, neem dan een voorversterker met een transformator erin, zoals alles van de hand van de legendarische Rupert Neve.

-Wat gebruiken de Amerikaanse promo- en trailerstemmen? Zoals hierboven genoemd eigenlijk allemaal als voorversterker de Avalon VT-737SP. De microfoon die ze daar aan hangen is vrijwel altijd de Sennheiser MKH-416. Dat is eigenlijk een filmset microfoon, aan zo'n hengel, klinkt vrij 'agressief', heeft veel hoog, goed laag en klinkt al bijna gecompriemd. Makkelijk voor luie geluidstechnici. Mocht je erover denken om die aan te schaffen, test hem dan wel eerst uit. De 416 is namelijk ontworpen voor buiten. De sleuven die in een groot deel van buis zitten, moeten ervoor zorgen dat een deel van het achtergrondgeluid, dat je buiten hebt, door faseverschillen in de buis wordt geëlimineerd. Maar dit geldt alleen voor frequenties grofweg vanaf 2 kHz. Diezelfde sleuven zorgen er ook voor dat er redelijk wat geluid via de zijkant van de buis bij het membraan terecht komt. De 416 pikt daardoor erg veel reflecties in je ruimte op. Ik zou hem dan ook alleen gebruiken in een fatsoenlijke spreekcel en niet in een gewone kamer. Dan is een gewone condensator microfoon waar je dicht op zit, veel beter wat betreft kamerreflecties.

-Als je dicht op je microfoon zit kun je na een tijd wel last krijgen van het euvel dat het membraan vies wordt door speeksel en vocht. Dat uit zich bijvoorbeeld in volumeverschillen en rare pieptonen. Dat heb ik gehad met mijn Brauner. Dirk Brauner heeft er toen een nieuw membraan in gezet. Dat is geen goedkoop grapje, dus als je geen spreekcel hebt, is het misschien een idee om voor minder belangrijke klussen, zoals lokale commercials en bedrijfsfilms een goedkopere microfoon te gebruiken en je dure microfoon te sparen voor belangrijker werk, zoals TV-programma's of landelijke commercials. Een microfoon die vrijwel resistent is tegen elektrische storingen door viezigheid is de onvolprezen Neumann TLM 170. De capsule en het membraan van deze vrijwel perfecte microfoon is namelijk geaard. Maar ja, die is wel 2000 euro ex BTW.

-Het kan je performance ten goede komen als je je een specifiek persoon voorstelt tegen wie je je tekst zegt.

-Om te voorkomen dat de microfoon 'plopt', kun je beter wat schuin langs de microfoon spreken dan recht er in. Zeker de welbekende Neumann microfoons kunnen dat probleemloos hebben.

-Als je positief moet klinken, zet dan een glimlach op. Dat voelt in eerste instantie heel onnatuurlijk, maar op een gekke manier werkt het echt: een glimlach die je fysiek opzet, hoor je terug!

-Drink geen melk voor een opname. Dat bevordert de speekselaanmaak en dat hoor je. Bovendien: melk is voor babykoeien, niet voor ons.

-Zet niet een stem op, 'doe' niet een stem, want iedereen hoort dat en je klinkt belachelijk. Veel jongens, die een microfoon hebben gekocht en voor het eerst inspreken, gooien in de EQ de bassen maximaal omhoog en worden verliefd op het

geluid dat ze dan terughoren. Ze forceren hun stem zo laag mogelijk, buiten hun normale bereik, en maken zichzelf wijs dat ze best in de buurt komen van hun idolen: Amerikaanse trailerstemmen als Ben Patrick Johnson, Scott Rummell, Ashton Smith, Beau Weaver (die ik overigens erg vindt lijken op onze eigen Sky Radio stem (Kas van Iersel) of de te vroeg overleden 'voice-of-God' Don LaFontaine. In hun koptelefoon vinden ze zichzelf enorm vet klinken. Maar dat is niet zo. Als jij dat doet: onmiddellijk mee ophouden! Je klinkt waarschijnlijk volslagen belachelijk. Alles wat je overdrijft, horen mensen. Als je je stem lager pusht dan hij is, klinkt het onnatuurlijk. Mensen prikken er doorheen. En die bassen omhoog: dat klinkt alleen op je koptelefoon goed. Sterker nog: in professionele opnamen wordt veel laag weggehaald, en het hoog opgeschroefd! Don Lafontaine had in werkelijkheid veel meer laag in zijn stem dan je in veel trailers terug hoort. Dus klink je lekker met de bassen maximaal omhoog: haal ze maar eens naar beneden en luister dan nog eens. Je kunt je stem alleen maar accepteren zoals hij is, want daar moet je het mee doen. Je kunt hem niet veranderen. Whiskey, roken: heeft allemaal geen enkele zin. Je stem is wat hij is. Maar techniek, daar kun je wel van alles aan doen. En dat is minstens zo belangrijk als je fysieke geluid.

-Betaal nooit een stemmenbureau om in hun bestand te worden opgenomen! Zij verdienen een percentage aan elke klus die je via hen doet, dus hebben zij en jij er belang bij dat ze je werk bezorgen. Als je ze geld geeft alleen om ingeschreven te worden, dan hebben ze al buit al binnen voor ze iets voor je hoeven te doen. Het is pure geldklopperij en normale stemmenbureau's werken dan ook niet zo.

-De akoestiek in de ruimte waarin je inspreekt, bepaalt voor een groot gedeelte de kwaliteit van je opname. Je wilt die ruimte niet horen doordat ongewenste reflecties je microfoon bereiken. Aan de andere kant moet die ruimte ook niet helemaal 'dood' zijn, want dat is buitengewoon vervelend om in te verblijven en ook dat levert niet de beste opname op. Met name dat laatste is een gevaar als je zelf een spreekcel bouwt, hoewel de kans groter is dat je te maken krijgt met een ander probleem, namelijk basreflectie. In het algemeen geldt dat hoe kleiner een spreekcel is, hoe groter de kans op allerlei akoestische problemen, die je nou juist dacht te vermijden door zo'n cel te bouwen. Er zijn, zeker in Amerika, kant-en-klare spreekcellen te bestellen, maar die zijn erg prijzig: ze beginnen vaak pas bij \$3000 en dan heb je een heel kleine. En ook die cellen moet je binnen nog bewerken om de akoestiek te optimaliseren. Dus als je er één bouwt, maak hem dan niet te klein. En overweeg eerst goed of je hem wel echt nodig hebt. Wat ook goed kan werken, is om in te spreken in een gewone kamer die lekker volstaat met zachte spullen en bijvoorbeeld een boekenkast. Als je dan achter je microfoon een reflectiefilter plaatst en indien nodig nog hier of daar een absorberend paneel, dan ben je vaak een heel eind. Maar dan moeten de burens natuurlijk niet gaan boren.

-Inspreken is toch een vorm van acteren, daarom hoor je ook zo vaak acteurs commercials inspreken. Ook als dat niet voor een personage is, wat je natuurlijk ook

vaak hebt in commercials, maar echt als presenterende voice-over. Acteren kan vrijwel niemand meteen goed, dat vergt ervaring en dat geldt ook voor voice-overs. Je wordt er steeds beter in naarmate je meer ervaring hebt. Dus oefenen, oefenen, oefenen.

-Over zenderstemmen gesproken: ik ben de bescheiden mening toegedaan dat een zenderstem ideaal gezien de doelgroep van de zender belichaamt (en daarmee dus hun vrienden en vriendinnen, waarmee de zender een vriend of vriendin wordt). Dat, óf wat die doelgroep wil zijn, en dat kan met name goed voor jongerenzenders, waarvan de doelgroep vaak nog flink op zoek is naar een identiteit. Ik vind dat ik die mening een beetje mag hebben, omdat ik in de jaren '90 heel lang alle promo's heb geschreven voor de zenderstem van RTL4, de legendarische Jos Berghenegouwen. Zo'n 23.000 (duizend ja), verschillende teksten, verdeeld over, pak 'm eens beet, 60.000 spotjes. Daarnaast heb ik promoteksten geschreven voor onder meer Maud Coppes en Tom Collins op RTL5 en Edwin Evers en Alfred Lagarde (God hebben zijn ziel) bij Veronica.

Voor ik zelf ging inspreken heb ik gewerkt met nogal wat voice-overs. Een greep: Jos Berghenegouwen, Alfred Lagarde, Marc Jacobs, Maud Coppes, Tom Collins, Martin Stoker, Ron Bisschop, Stephen Fleay, en Edwin Evers.

Door de toename van het aantal zenders, horen we ook steeds vaker vrouwen als stationvoice. Enkele goede vrouwelijke voice-over zijn: Barbara Karel, Eline la Croix, Lonneke Scholten, Anne van Hagen, Romy Snoeijers, Sophie Hoeberechts en Christel Schimmel.